

podujatia & správy

Správa z konferencie *Stredoveké mesto ako miesto stretnutí a komunikácie*, Častá – Píla, 19. – 21. október 2009

Katarína Nádaská

Stretnutie a komunikácia sú jednými z najtypickejších črt mesta. Akú podobu mali tieto javy v mestách stredoveku sledovali účastníci trojdňovej medzinárodnej konferencie *Stredoveké mesto ako miesto stretnutí a komunikácie* v priestoroch hotela Hydrostav v Častej – Píle v dňoch 19. – 21. októbra 2009. Konferencia vychádzala z grantového projektu na výskum stredovekých miest Historického ústavu SAV v Bratislave (HÚ SAV), ktorý bol aj hlavným organizátorom. Podujatie usporiadal v spolupráci s Katedrou slovenských dejín Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (FiF UK). K téme stretnutia vystúpili s referátmi z vlastných výskumov tri desiatky historikov zo Slovenska, Čiech a Maďarska. Organizátori rozdelili rokovanie každého dňa na dopoludňajšiu a popoludňajšiu sekciu, ktoré uzatvárala diskusia. Príspevky venovali najviac pozornosti mestám stredovýchodnej Európy, ale svoj priestor samostatne či v komparáciách dostali aj západoeurópske mestá.

Konferenciu otvoril príhovor Slavomíra Michálka, riaditeľa HÚ SAV. V prvý deň konferencie odznel najväčší počet referátov. Program rokovania otvoril úvodný príspevok Jána Lukačku (HÚ SAV, Bratislava) ako vstup do témy konferencie. Nasledujúce príspevky sa striedali v rôznych pohľadoch na ústrednú tému. Spôsoby komunikácie mesta z hľadiska rôznych aspektov – komunikačné mechanizmy a siete, heraldika, kráľovská politika Žigmunda Luxemburského, mestskí úradníci a šľachta – priblížili vystúpenia Veroniky Novak (Eötvös Loránd Tudomány Egyetem, Budapešť), Ladislava Vrtel'a (Archívny odbor Min. vnútra SR, Bratislava), Karin Fábrovej (Historický ústav Prešovskej univerzity, Prešov), Radoslava Ragača (Slovenský národný archív, Bratislava) a Veroniky Kucharskej (FiF UK, Bratislava). Na prenos informácií medzi mestami navzájom alebo inými kanceláriami sa cez optiku špecifických historických prameňov ako pozostalosť, mestské účty a odpustkové listiny sústredili referáty Renáty Skorka (Eötvös Loránd Tudomány Egyetem, Budapešť), Michaely Malaníkovej – Tomáša Borovského (Historický ústav Masarykovy univerzity, Brno) a Jana Hrdinu (Archiv hlavního města Prahy, Praha). Stredoveké mesto bolo aj miestom pestrých spoločenských pohybov. Eva Frimmová (HÚ SAV, Bratislava), Martin Nodl (Centrum mediévistických studií, Praha) a Vladimír Segeš (Vojenský historický ústav, Bratislava) sa venovali práve sociálnym determinantom na mestskú komunikáciu, ktoré skúmali prostredníctvom stretnutí kráľov v Bratislave, prísťahovalectvu, migrácii a bratislavskej sociálnej topografii.

Nasledujúci deň pokračoval stanoveným programom. Dostali priestor príspevky, ktoré sledovali komunikáciu a prenos informácií cez niektorú špecifickú mestskú vrstvu alebo inštitúciu, akými boli mestský súd, obchodníci, špehovia a poslovia, intelektuáli, krčmy či hostince, mestský patrón a šľachta v mestách. Venovali sa im príspevky z pera Ludmily Sulítkovej (Archiv České akademie věd, Praha), Miroslavy Slezákovej (HÚ SAV, Bratislava), Daniely Dvořákovéj (HÚ SAV, Bratislava), Miriam Hlavačkovej (HÚ SAV, Bratislava), Martina Musílka (Centrum mediévistických studií, Praha), Kataríny Nádaskovej (FiF UK, Bratislava) a Roberta Šimůnka (Historický ústav Akademie věd České republiky, Praha). O podobách ekonomickej a spoločenskej komunikácie hovorili príspevky z obdobia počiatkov mesta Kremnice od Martina Štefánika (HÚ SAV, Bratislava) a mesta Bratislavy od Žofie Lysej (HÚ SAV, Bratislava). Stredoveké mesto nadväzovalo kontakty s rôznymi skupinami

a za rôznych okolností ako v čase mieru tak aj v čase bojov. Formy komunikácie sa prispôbovali aktuálnej situácii a adresátovi. Ako prebiehali styky Bratislavy s uhorským kráľovským dvorom v 15. storočí a Bardejova s Makovickým hradným panstvom účastníkov oboznámili vystúpenia Júliusa Bartla (Pedagogická fakulta UK, Bratislava) a Pavla Hudáčka (HÚ SAV, Bratislava). Podobu komunikácie mesta v čase nepokojov priblížili príspevky o kontaktoch husitov s uhorskými mešťanmi od Miroslava Lysého (Právnická fakulta UK, Bratislava) a komunikačných aspektoch pražského povstania v roku 1483 od Kateřiny Jišovej (Archiv hlavního města Prahy, Praha). Rokovanie druhého dňa predstavenými príspevkami skončilo. Program potom pokračoval zaujímavou prehliadkou hradu Červený Kameň a následne družnou spoločnou večerou v blízkej reštaurácii.

V posledný deň konferencie organizátori zaradili do programu referáty, ktoré sa síce nedotýkali ústrednej témy, ale predstavovali reprezentatívny prehľad bádania k problematike stredovekých miest. K počiatkom stredovekých miest na Slovensku referoval Richard Marsina (Filozofická fakulta Trnavskej univerzity, Trnava), k počiatkom Banskej Bystrice Marián Skladaný (FiF UK, Bratislava), k počiatkom Gelnice Martin Homza (FiF UK, Bratislava) a k počiatkom výsadných miest a mestečiek na Gemeri Monika Skalská (HÚ SAV, Bratislava). Z problematiky českých miest priblížil Josef Žemlička (Historický ústav Akademie věd České republiky, Praha) vzťah Přemysla Otakara II. k mestám. Paradoxne tento posledný blok, hoci sa priamo nevenoval ústrednej téme, vyvolal najzaujímavejšiu a podľa nás aj najprínosnejšiu diskusiu konferencie. Do diskusie sa dostali aj referáty predchádzajúcich dní. Dejiny stredovekých miest na Slovensku nie sú ešte kompletne objasnené a niektoré otázky ostanú zrejme aj naďalej na miskách váh, až kým ich nerozriešia nové pramene či archeologický výskum. Konferenciu následne uzatvoril príhovor Jána Lukačku.

Októbrová konferencia v Častej – Píle priniesla naozaj pozoruhodné spracovanie témy komunikácie v stredovekom meste. Vyčerpávajúco sa zaoberala územím stredovekého Slovenska, Moravy a Čiech, naopak väčšmi mohla nazrieť aj do územia ostatného Uhorska. Prezentované príspevky v rozšírenej podobe obsahne kolektívna monografia. K pozitívam môžeme tiež zaradiť príjemnú atmosféru stretnutia, i keď ju miestami narúčalo nekollegiálne hlasité šuškanie počas referátov. Podujatia podobného druhu sú prínosné nielen z odborného hľadiska, ale rovnako aj z hľadiska budovania medzinárodných kontaktov a spolupráce, čo v konečnom dôsledku slúži opäť pre dobro kultúry a vedy zúčastnených strán.